

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över betänkandet SOU 2025:125-En ny viltförvaltningslagstiftning

Sammanfattning av Länsstyrelsen i Gotlands läns yttrande

Länsstyrelsen i Gotlands län ser positivt på ambitionen att modernisera och strukturera viltförvaltningslagstiftningen genom införandet av en ny lag och förordning. Förslagen bidrar i flera delar till ökad tydlighet, bättre systematik och en stärkt koppling till EU-rätten, vilket är angeläget för en rättssäker och ändamålsenlig viltförvaltning.

Samtidigt bedömer Länsstyrelsen att betänkandet i vissa avseenden saknar tillräckliga förtydliganden, särskilt vad gäller centrala begrepp och ansvarsfördelning mellan enskilda och myndigheter. Detta gäller bland annat tillämpningen av skydds jakt på enskilda initiativ, relationen till artskyddslagstiftningen samt innebörden av vissa begrepp som har direkt betydelse för rättstillämpningen.

Länsstyrelsen ser även behov av ytterligare analys i vissa sakfrågor, såsom hanteringen av viltskador inom jordbruket och regleringen av vilthägn, där förslagen inte fullt ut belyser praktiska konsekvenser eller tillämpningsfrågor.

Synpunkter på betänkandets förslag

3. En ny viltförvaltningslagstiftning

Länsstyrelsen i Gotlands län ser positivt på att en ny viltförvaltningslag och en ny viltförvaltningsförordning föreslås med tydligare struktur och modernare bestämmelser som ska ersätta nuvarande jaktlag och jaktförordning. Länsstyrelsen ställer sig bakom syftet att bevara och främja de inhemska viltarterna, främja ett hållbart brukande av vilt som resurs samt begränsa skador och olägenheter orsakade av vilt och att en balans hittas mellan dessa perspektiv för en ändamålsenlig viltförvaltning. Länsstyrelsen i Gotlands län anser att det är bra att förordningen om viltförvaltningsdelegationer lyfts in i den nya viltförvaltningslagstiftningen. Länsstyrelsen i Gotlands län vill i det sammanhanget verka för att fritidsfisket bör vara representerade i delegationerna.

4.2. Viltförvaltningens Syfte

4.2.3 Begränsa skador och olägenheter orsakade av vilt

Länsstyrelsen i Gotlands län ser mycket positivt på att det nya lagförslaget omfattar möjlighet till åtgärder (skydds jakt) för att förebygga allmänfarliga djursjukdomar. Denna möjlighet till proaktiv smittbekämpning är så viktig ur ett folkhälsoperspektiv att den bör lyftas tydligare i syftet med lagen. Detta i ljuset av att en majoritet av allvarliga så kallade "emerging diseases" som utgör ett hot mot folkhälsan är zoonotiska, det vill säga sprids mellan människa och djur, och att många av dessa uppstår eller uppförökas i vilda djurpopulationen (Covid 19 som ett aktuellt, men inte unikt, exempel).

Länsstyrelsen i Gotland län anser därför att folkhälsoperspektivet bör förtydligas i förslaget till viltförvaltningslag §2, tredje stycket, till exempelvis:

-begränsa skador och olägenheter *eller hälsofaror* orsakade av vilt särskilt med hänsyn till trafiken, tamdjurshållningen, jordbruket, skogsbruket och fisket samt *folkhälsa*.

5. Termer och definitioner

Länsstyrelsen i Gotlands län noterar att betänkandet i SOU 2025:125 i flera delar använder begreppet ”i en anläggning”, men att innebörden av detta begrepp inte närmare utvecklas. Mot bakgrund av att begreppet förekommer i bestämmelser som har direkt betydelse för tillämpningen, finns det ett behov av ett tydligare klargörande.

Detta är särskilt relevant i de delar av lagstiftningen som rör skydds jakt och andra åtgärder i direkt anslutning till mänsklig verksamhet. Exempelvis kan det uppstå oklarheter kring om begreppet omfattar:

- enbart byggnader (till exempel ladugårdar, lagerlokaler),
- även tillhörande gårdsmiljöer och inhägnade områden, eller
- större verksamhetsområden såsom fiskodlingar eller andra typer av produktionsanläggningar.

Avsaknaden av ett förtydligande riskerar att skapa osäkerhet både för enskilda och för handläggande myndigheter. Detta gäller inte minst i ärenden där begreppet ”i en anläggning” utgör en förutsättning för att en åtgärd ska vara tillåten utan särskilt tillstånd.

5.12 Olika grupper av viltarter

Länsstyrelsen i Gotlands län anser att det finns en brist med att definiera inhemska och främmande arter enligt lagförslagets 19 och 21 §§ med generella skrivningar som ”landet eller Sveriges ekonomiska zon”. Förslaget skulle omöjliggöra bekämpning av vissa arter i områden som på Gotland där exempelvis vildsvin aldrig varit naturligt etablerade, eller rådjur som introducerats efter år 1800 genom mänsklig aktivitet.

5.12.4 Unionsrättsligt skyddade arter

Länsstyrelsen i Gotlands län anser att begreppet ”unionsrättsligt skyddade arter” kan vara svårt att fullt ut förstå utan närmare kännedom om den bakomliggande EU-rätten. Detta gäller särskilt i de delar av lagstiftningen som riktas direkt till den enskilde. Det framgår inte direkt av den svenska bestämmelsen vad detta konkret innebär i fråga om skyddsnivå, förbud eller undantagsmöjligheter. I stället krävs att man förstår hur arten är listad i olika bilagor till EU-direktiven, och vilka rättsliga konsekvenser dessa listningar medför. Exempelvis skiljer sig skyddet mellan arter som omfattas av strikt skydd enligt art- och habitatdirektivet och arter som omfattas av mer generella bestämmelser i fågeldirektivet.

5.8.4 Forskningsjakt

Länsstyrelsen ser att införandet av begreppet ”forskningsjakt” enligt förslaget i SOU 2025:125 kan bidra till att tydliggöra en kategori av åtgärder som redan förekommer i praktiken. Samtidigt finns det en risk att begreppet leder till oklarheter i tillämpningen, särskilt i förhållande till annan lagstiftning. Lagstiftningen om djurförsök, som huvudsakligen återfinns i djurskyddslagen (2018:1192) och tillhörande föreskrifter, omfattar användning av djur för vetenskapliga ändamål där djur utsätts för ett ingrepp, en behandling eller hålls under förhållanden som kan orsaka lidande. För sådan verksamhet krävs i regel tillstånd samt etisk prövning av en djurförsöksetisk nämnd.

Den föreslagna definitionen av forskningsjakt omfattar åtgärder som utförs för vetenskapliga behov i bred mening, inklusive vilt- och miljöövervakning. I vissa fall kan detta innebära att djur fångas in, hanteras, märks eller på annat sätt påverkas, för att därefter återutsättas. Sådana åtgärder kan, beroende på hur de genomförs, falla inom tillämpningsområdet för djurförsökslagstiftningen.

Gränsdragningen mellan forskningsjakt och djurförsök är därmed inte självklar.

6. Genomförande av naturvårdsdirektiven

Länsstyrelsen noterar att begreppet ”allvarlig skada”, som är centralt vid prövning av skyddsjakt, inte närmare definieras i betänkandet. Begreppet har sin grund i EU-rätten och ska tolkas i enlighet med naturvårdsdirektiven, men avsaknaden av nationell vägledning riskerar att leda till osäkerhet i tillämpningen.

Länsstyrelsen anser därför att det finns behov av ytterligare förtydliganden kring hur begreppet bör tolkas i olika typer av ärenden.

6.6 Skyddsjakt på enskilda initiativ enligt bilaga 4 till förordningen

Länsstyrelsen i Gotlands län delar utredningens bedömning att den nuvarande regleringen av skyddsjakt på enskilda initiativ är komplex, delvis otydlig och i behov av en mer sammanhållen struktur. De föreslagna ändringarna i SOU 2025:125, särskilt avseende uppdelningen av bilaga 4 samt en tydligare koppling till naturvårdsdirektiven, framstår som ändamålsenliga. Samtidigt bedömer Länsstyrelsen att det finns ett behov av ytterligare förtydliganden när det gäller vem regelverket riktar sig till och vem som bär ansvaret för tolkningen i praktiken.

Särskilt problematiskt kan detta bli i de delar som avser unionsrättsligt skyddade arter, där kraven enligt naturvårdsdirektiven – såsom att det inte får finnas någon annan lämplig lösning – ska tillämpas i det enskilda fallet. Att överlåta denna bedömning till enskilda utan närmare vägledning riskerar att leda till en godtycklig tillämpning och i vissa fall även till åtgärder som inte är förenliga med EU-rätten.

Länsstyrelsen i Gotlands län anser att det bör övervägas att tydligare ange:

- vilken målgrupp bestämmelserna primärt riktar sig till,
- i vilken utsträckning den enskilde själv förväntas göra rättsliga bedömningar, samt
- vilken roll tillsynsmyndigheter har i att tolka, vägleda och vid behov ingripa.

Ett sådant förtydligande skulle bidra till ökad rättssäkerhet, bättre efterlevnad av regelverket och en mer enhetlig tillämpning över landet. Det skulle också minska risken för att ansvar i praktiken förskjuts till enskilda på ett sätt som inte är förenligt med lagstiftningens intentioner.

Länsstyrelsen i Gotlands län anser att tiderna för skydds jakt på olika arter av gås bör utökas så att de gäller hela odlingsperioden. Betande gäss orsakar stor skada på odlad gröda på Gotland där skörd på stora områden helt kan omintetgöras till följd av intensivt bete tidigt på säsongen, vilket ger stora ekonomiska bortfall och påverkar livsmedelsförsörjningen. Fåglarnas träck kan vid hög individtäthet omöjliggöra att betande lantbruksdjur släpps på bete under lång tid eftersom marken är kontaminerad med avföring som kan sprida smitta till djur och vidare i livsmedelskedjan.

Detsamma gäller fågelarterna i bilaga 4a, punkt 13, som i ladugårdar och livsmedelslager utgör en direkt fara då kontamination av träck i foder eller livsmedel sprider smitta till djur och människor. Livsmedelsproducenter har dessutom en skyldighet att förebygga sådana livsmedelsrisker enligt livsmedelslagstiftningen. Därför bör sådan skydds jakt vara tillåten året runt.

7. Övriga ändringar som berör lagnivån

7.10 Skydds jakt på myndigheters initiativ

Länsstyrelsen Gotland ser mycket positivt på att det nya lagförslaget omfattar möjlighet till åtgärder (skydds jakt) för att förebygga allmänfarliga djursjukdomar

7.12 Viltförvaltningsavgiften och viltförvaltningsfonden

Länsstyrelsen noterar att betänkandet i SOU 2025:125 endast i begränsad utsträckning behandlar frågan om viltskademedel, särskilt avseende ersättning för skador på jordbruksgrödor. Frågan berörs översiktligt inom ramen för regleringen av viltförvaltningsavgiften och viltförvaltningsfonden, men utan någon närmare analys av hur medlen används i praktiken eller hur fördelningen mellan olika skadeområden bör utvecklas. Avsaknaden av en sådan analys innebär också att det saknas vägledning för hur viltskademedel bör prioriteras, exempelvis i förhållande till förebyggande åtgärder respektive ersättning i efterhand. Det framgår inte heller om utredningen har övervägt hur ökade viltstammar eller förändrade skadebilder kan påverka behovet av medel, eller hur en mer enhetlig tillämpning mellan länen kan säkerställas.

7.14 Vilt i hägn och tillsyn

De föreslagna lagändringarna i SOU 2025:125 innebär en ambition att samla och systematisera regleringen av viltförvaltning, inklusive frågor som rör vilthägn. Länsstyrelsen ser i detta sammanhang positivt på ambitionen att förtydliga och strukturera prövningsprocesserna för vilthägn, då nuvarande ordning i vissa delar kan uppfattas som fragmenterad och svåröverskådlig. Att Länsstyrelsen ska vara tillsynande myndighet när det gäller hållande av vilt i hägn framstår som logiskt. Det är dock viktigt att i både djurskyddslagen och i jaktlagstiftningen tydligare definiera under vilka förutsättningar som vilt i hägn anses som "hållna av människa" för att kunna veta utifrån vilken lagstiftning som tillsyn ska bedrivas.

I betänkandet föreslås en mer enhetlig och övergripande reglering, vilket i sig är positivt och kan bidra till ökad förutsebarhet och likformighet i tillståndsprövningen. Samtidigt framstår det som att regelverket avseende hägn för rehabilitering av vilt inte adresserats i förslaget. Om regleringen av vilthägn i huvudsak utformas generellt, utan att särskilt adressera rehabiliteringsverksamhet, finns en risk att viktiga avvägningar inte synliggörs i lagtext eller förarbeten.

Länsstyrelsen ser en fördel i att regleringen av vilthägn tydliggörs, för att undvika att tolkning sker på myndighetsnivå. Det kan även uppstå frågor om rättslig grund för vissa bedömningar. Detta kan i sin tur påverka möjligheten att fatta väl motiverade och rättssäkra beslut, särskilt i ärenden där olika intressen såsom djurskydd, naturvård och smittskydd behöver vägas mot varandra.

8. Övriga ändringar som enbart berör förordningsnivån

8.2 Föreskrifter om populationsreglerande jakt på vissa sälar

Länsstyrelsen är av samma åsikt som utredningen gällande Naturvårdsverkets bemyndigande att få meddela föreskrifter om populationsreglerande jakt på gråsäl och knobbsäl.

8.4.2 Andra ändringar som rör skyddsjakt

Länsstyrelsen ser ett behov av att förtydliga innebörden av villkor i bilaga 4 del a, särskilt avseende hänvisningar till fredningsområden för fisk vid skyddsjakt på storskarv. Det framgår inte tydligt om bestämmelsen enbart avser geografiskt avgränsade fredningsområden eller om den även omfattar fredningstider.

8.5 Ingrepp i vilts bon och att ta eller förstöra vilda fåglars ägg

Länsstyrelsen i Gotlands län ställer sig bakom förslaget att förtydliga regleringen om ingrepp i vilts bon samt att ta eller förstöra vilda fåglars ägg, i enlighet med vad som anges i SOU 2025:125. Samtidigt ser Länsstyrelsen ett behov av ytterligare klargöranden avseende lagstiftningens förhållande till artskyddsförordningen (2007:845). Enligt artskyddsförordningen råder ett generellt skydd för vilda fåglar, inklusive deras bon och ägg, vilket innebär att dessa som utgångspunkt inte får skadas eller förstöras. De föreslagna bestämmelserna i viltförvaltningslagstiftningen innebär däremot att sådana åtgärder under vissa förutsättningar kan vara tillåtna inom ramen för jakt, exempelvis vid skyddsjakt eller forskningsjakt.

Det framgår dock inte tillräckligt tydligt hur dessa regelverk förhåller sig till varandra. Det är oklart om de föreslagna bestämmelserna ska tolkas som undantag från artskyddsförordningens förbud, eller om en parallell prövning enligt artskyddsreglerna fortsatt krävs i vissa fall. Denna oklarhet riskerar att leda till osäkerhet i tillämpningen, både för enskilda och för handläggande myndigheter.

Mot denna bakgrund anser Länsstyrelsen att det bör förtydligas:

- hur bestämmelserna om ingrepp i bon och ägg i viltförvaltningslagstiftningen förhåller sig till artskyddsförordningen,
- i vilka situationer åtgärder kan genomföras utan särskild prövning enligt artskyddsreglerna, samt
- om och när dispens enligt artskyddsförordningen krävs parallellt med tillämpning av jaktbestämmelserna.

Länsstyrelsen i Gotlands län instämmer i utredningens bedömning att regleringen avseende ingrepp i fåglars bon och ägg behöver förtydligas, särskilt i de delar som riktar sig till enskilda. Detta gäller inte minst bestämmelsen i bilaga 4 jaktförordningen, punkt 16, som möjliggör att enskilda får ta bort bon eller ägg från fåglar som byggt bo i ett hus eller en anläggning.

Länsstyrelsen ser ett särskilt behov av att förtydliga innebörden av uttrycket ”i ett hus”, och i vilken utsträckning detta även omfattar situationer där fåglar har byggt bo *på* ett hus, exempelvis på tak, under takfot eller i andra delar av byggnadens yttre struktur. Den nuvarande formuleringen ger utrymme för olika tolkningar, vilket riskerar att leda till osäkerhet i tillämpningen. Detta är särskilt angeläget eftersom bestämmelsen riktar sig direkt till enskilda och möjliggör åtgärder utan föregående myndighetsbeslut. I sådana fall är det av stor vikt att regelverket är tydligt och lätt att förstå, så att den enskilde kan avgöra vad som är tillåtet utan att riskera att agera i strid med gällande rätt. Oklarheter i begrepps användningen kan annars leda till oavsiktliga överträdelser, särskilt mot bakgrund av det generella skydd som gäller för fåglar, deras bon och ägg enligt artskyddsförordningen.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Charlotte Petri Gornitzka med naturvårdshandläggare Anna Persson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Länsveterinär Ebba Schwan och Länsfiskekonsulent Andreas Pettersson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

li.fjr@regeringskansliet.se